

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱՀՍԿԻՉ ՊԱԼԱՏ

**Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի
աջակցությամբ իրականացվող Գյուղական տարածքների զարգացման
ծրագրի իրականացման ընթացքի նկատմամբ վերահսկողության
արդյունքների վերաբերյալ**

ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Վերահսկողության իրականացման հիմքը՝

- «Հայաստանի Հանրապետության Վերահսկիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքը:
- «Հայաստանի Հանրապետության Վերահսկիչ պալատի 2008 թվականի գործունեության տարեկան ծրագիրը հաստատելու մասին» ՀՀ Ազգային ժողովի թիվ Ն-040-4 որոշման 11.3 կետը:
- Վերահսկիչ պալատի խորհրդի 2008 թվականի մարտի 25-ի թիվ 20 որոշումը:

Վերահսկողության նպատակը՝ Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի աջակցությամբ իրականացվող Գյուղական տարածքների զարգացման ծրագրի իրականացման ընթացքում ֆինանսական միջոցների օգտագործման ուսումնասիրություն:

Վերահսկողության առարկան՝ 2005 թվականի հունվարի 28-ի Հայաստանի Հանրապետության և Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային զարգացման հիմնադրամի միջև համաձայնագրով տրամադրված փոխառություն և համաֆինանսավորված միջոցները:

Վերահսկողության օբյեկտները՝

- «Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացման ծրագրի վերլուծության և կառավարման գրասենյակ» պետական հիմնարկ:
- «Գյուղական ֆինանսավորման կառույց ծրագրի իրականացման գրասենյակ» պետական հիմնարկ:

Վերահսկողության ծավալը՝ Վերահսկողությունն ընդգրկել է ծրագրի էական համարված բաղադրիչները՝

- Տնտեսապես հիմնավորված ենթակառուցվածքների վերականգնում:
- Պարբերական ծախսեր:
- Գյուղական ձեռնարկատիրության ֆինանսավորում:

Վերահսկողության կատարման ժամկետը՝ 2008թվականի ապրիլի 22-ից մինչև 2008 թվականի հոկտեմբերի 31-ը:

Վերահսկողությունն ընդգրկող ժամանակահատվածը՝ 01.10.2006թ.-ից մինչև 01.04.2008թ.:

Վերահսկողության մեթոդաբանությունը՝ Վերահսկողության իրականացման ընթացքում կիրառվել են դիտարկման, ստուգման և վերլուծության ձևերը: Վերահսկողությունը ընդգրկել է համապատասխանության, ֆինանսական և արդյունավետության (կատարողական) վերահսկողության տեսակները:

Վերահսկողության իրականացման ընթացքում յուրաքանչյուր բաղադրիչի համար սահմանվել է էականության մակարդակ, պայմանավորված ծավալով և ծախսերում հնարավոր ռիսկերի առկայությամբ: Ծրագրի «ուսուցում» և «խորհրդատվություն» բաղադրիչները համարվել են ոչ էական՝ վերահսկողությունն ընդգրկող ժամանակահատվածում փոքր ծավալի առումով, իսկ «ապրանքների և սարքավորումների ձեռքբերում» բաղադրիչով ծախսերը կատարվել են հիմնականում նախքան ստուգման ժամանակահատվածը:

Ծրագրային հարցով ձևակերպված խնդիրները լուծելու նպատակով կազմվել է հարցաշար:

Ստուգման ընթացքում կիրառվել են ընտրանքի, տարբեր տվյալների համադրման մեթոդներ, կատարվել է հարցաշարերով տարբեր փաստաթղթերի և տվյալների ուսումնասիրություն: Ստուգման ընթացքում կատարվել են չափագրումներ և գույքագրում:

Վերլուծության փուլում ամփոփվել են վերահսկողության դիտարկման և ստուգման փուլերում արձանագրված փաստերը:

Վերահսկողության արդյունքները.

Ծրագրի իրականացման ընթացքի մասին

Հայաստանի Հանրապետության և Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի միջև (այսուհետ՝ Հիմնադրամ) 2005 թվականի հունվարի 28-ին ստորագրված և 2005 թվականի մայիսի 2-ին Ազգային ժողովի կողմից

վավերացված Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացման ծրագրի (այսուհետ՝ Ծրագիր) Համաձայնագրով նախատեսվել է 10,450,000.0 Փոխառության հատուկ իրավունքների (SDR) չափով փոխառության տրամադրում Հայաստանի Հանրապետությանը: Փոխառությունը տրամադրվել է 0% տարեկան տոկոսավճարով, 0.75% տարեկան ծառայողական վճարով և մարման ժամկետ է սահմանվել 2044 թվականի հունիսի 1-ը: Նույն Համաձայնագրով սահմանվել է, որ Ծրագրի շրջանակում Հայաստանի Հանրապետությունը մտադրություն ունի Նավթ արդյունահանող երկրների կազմակերպության հիմնադրամից (ՕՊԵԿ հիմնադրամ) 5,000,000.0 ԱՄՆ դոլարի չափով փոխառություն վերցնել, իսկ Հիմնադրամը մտադրություն ունի ԱՄՆ Միջազգային զարգացման գործակալությունից 500,000.0 ԱՄՆ դոլարի չափով դրամաշնորհի ստանալ: Հայաստանի Հանրապետության և Միջազգային զարգացման ՕՊԵԿ հիմնադրամի միջև 2005 թվականի ապրիլի 21-ին կնքած համաձայնագրով տրամադրվել է 5,000,000.0 ԱՄՆ դոլարի չափով փոխառություն՝ 1.75% տարեկան տոկոսավճարով և 1% տարեկան ծառայողական վճարով:

Արձանագրվել է, որ Համաձայնագրով սահմանված Հիմնադրամի մտադրությունը չի իրականացվել՝ 500,000.0 ԱՄՆ դոլարի չափով դրամաշնորհը չի տրամադրվել:

Համաձայնագրով սահմանվել է, որ Ծրագիրը իրականացվելու է Հայաստանի Հանրապետության 7 մարզերում՝ Տավուշ, Գեղարքունիք, Լոռի, Շիրակ, Վայոց Ձոր, Արագածոտն և Սյունիք, նպատակ ունենալով ապահովել առավել անբարենպաստ տարածքների աղքատ գյուղական բնակչության եկամուտների կայուն աճ:

Բացառությամբ գյուղական ձեռնարկատիրության ֆինանսավորման բաղադրիչի, որը իրականացնում է «Գյուղական ֆինանսավորման կառույց-ծրագրի իրականացման գրասենյակ» պետական հիմնարկը (այսուհետ՝ ԳՖԿ), Ծրագրի բաղադրիչների իրականացնող գործակալություն է հանդիսացել «Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացման ծրագրի վերլուծության և կառավարման գրասենյակ» պետական հիմնարկը (այսուհետ՝ Գրասենյակ):

Համաձայնագրի 4-րդ հավելվածում սահմանվել է, որ Ծրագրի շրջանակներում շինարարական աշխատանքների և ապրանքների գնումները կանոնակարգվում են համապատասխան «Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի ֆինանսական աջակցությամբ գնումների 1982 թվականի ուղեցույցի»:

Ծրագրի իրականացման համար նախատեսվել է համաֆինանսավորում՝ 970,414.0 ԱՄՆ դոլարի չափով, որից 650,414.0 ԱՄՆ դոլար՝ ՀՀ պետական բյուջեից և 320,000.0 ԱՄՆ դոլար՝ այլ աղբյուրների հաշվին:

2008 թվականի ապրիլի 1-ի դրությամբ Ծրագիրն իրականացվել է 83.0%-ով (աղյուսակ 1):

Աղյուսակ 1. Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացման ծրագրի կատարողականը առ 01.04.2008թ.

Ֆինանսավորման աղբյուր	Նախահաշիվ	Կատարողական	ԱՄՆ դոլար
			Կատարման %
Վարկային միջոցներ	20,300,000.0	16,301,900.2	80.3
ՀՀ պետական բյուջե	650,414.0	638,805.2	98.2
Այլ աղբյուրներ	320,000.0	705,208.2	220.4
Ընդամենը	21,270,414.0	17,645,913.6	83.0

Ծրագիրը բաղկացած է 5 բաղադրիչներից՝ տնտեսապես հիմնավորված ենթակառուցվածքների վերականգնում՝ շինարարական աշխատանքներ, գյուղական ձեռնարկությունների ֆինանսավորում՝ վարկերի տրամադրում, պարբերական ծախսեր, ուսուցում և խորհրդատվություն, ապրանքների և սարքավորումների ձեռք բերում:

Ծրագրի կատարողականը ըստ բաղադրիչների ներկայացված է աղյուսակ 2-ում:

Աղյուսակ 2. Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացման ծրագրի կատարողականը ըստ բաղադրիչների առ 01.04.2008թ.

Բաղադրիչներ	Նախահաշիվ	Ճշտված նախահաշիվ	ԱՄՆ դոլար	
			Կատարողական	Կատարման %
Շինարարական աշխատանքներ	10,340,414.0	10,480,264.0	9,116,055.5	87.0
Վարկ	9,290,000.0	8,945,000.0	6,824,600.0	76.3
Պարբերական ծախսեր	1,419,000.0	1,456,000.0	1,350,928.6	92.8
Ապրանքների և սարքավորումների ձեռք բերում	160,000.0	299,150.0	272,404.6	91.1
Ուսուցում, խորհրդատվություն	61,000.0	90,000.0	81,924.9	91.0
ԸՆԴԱՄԵՆՆԵՐ	21,270,414.0	21,270,414.0	17,645,913.6	83.0

Շինարարական աշխատանքներ

Տնտեսապես հիմնավորված ենթակառուցվածքների վերականգնման բաղադրիչի շրջանակներում Համաձայնագրով նախատեսվել է փոքր և միջին ենթակառուցվածքների բարեփոխմանն աջակցող ծրագրերի իրականացում:

Ստուգման ժամանակահատվածում Ծրագրի շրջանակներում նախատեսված օբյեկտների գնահատված արժեքը կազմել է 1,545,996.0 հազ. դրամ, շինարարական աշխատանքների կատարման համար կնքված պայմանագրերի արժեքը՝ 1,364,451.0 հազ. դրամ, իսկ տնտեսումը՝ 181,545.0 հազ. դրամ կամ գնահատված արժեքի 11.7 %-ը:

Տնտեսապես հիմնավորված ենթակառուցվածքների վերականգնման բաղադրիչի շրջանակում նախատեսված աշխատանքների բաշխումը ըստ ՀՀ մարզերի արտացոլված է աղյուսակ 3-ում:

Աղյուսակ 3. Կնքված պայմանագրերով օբյեկտների բաշխումը ըստ ՀՀ մարզերի

Մարզի անվանումը	Օբյեկտների քանակը	Պայմանագրերի արժեքը	հազ. դրամ
			Տեսակարար կշիռը (%)
Վայոց Ձոր	3	347,029.2	25.4
Լոռի	4	328,693.9	24.1
Արագածոտն	3	260,042.8	19.1
Գեղարքունիք	4	187,503.9	13.7
Սյունիք	2	110,063.9	8.1
Արարատ	1	109,366.3	8.0
Տավուշ	1	21,751.0	1.6
Շիրակ	--	--	--
ԸՆդամներ	18	1,364,451.0	100.0

ՀՀ Շիրակի մարզում, որտեղ գտնվում են բնակլիմայական և սոցիալ-տնտեսական վիճակի իմաստով Հայաստանի Հանրապետության առավել անբարենպաստ տարածքները, որի պատճառով մարզը կարևորվել և ընդգրկվել է Ծրագրի շրջանակներում, 2006 թվականի հոկտեմբերի 1-ից առ ստուգման պահը նոր շինարարական աշխատանքներ չեն նախատեսվել և չեն իրականացվել: Փաստորեն, Շիրակի մարզպետարանը չի կարևորել խնդիրը՝ Ծրագրում ընդգրկելու մարզի բնակչությանը:

Բացի այդ, **ՀՀ Արարատի մարզում**, որն ընդգրկված չէ միջպետական Համաձայնագրով նախատեսված մարզերի ցանկում, Ծրագրի շրջանակներում իրականացվել է Հովտաշեն և Արաքսավան գյուղերի գազաֆիկացում՝ 109,366.3 հազ. դրամ արժեքով:

Ստուգման ընթացքում Ծրագրի 18 օբյեկտներից ենթարկվել է հսկիչ չափագրման 4 պայմանագրային օբյեկտ՝ 422,004.2 հազ. դրամ ընդհանուր արժեքով, որը կազմել է Ծրագրով կնքված պայմանագրերի արժեքի 30.9 %-ը:

• **Վայոց Ձորի Արտաբույք համայնքի ներտնտեսային ռոտզման համակարգի վերականգնում:** Պայմանագրային արժեքը՝ 50,461.6 հազ. դրամ: Կապալառուն՝ «Վայք Գ-րուպ» ՓԲԸ: Կատարողական ակտերով առ 01.04.08թ. ավարտված աշխատանքների արժեքը կազմել է 35,252.5 հազ. դրամ: Հսկիչ չափագրման արդյունքում կատարողական ակտերի համադրմամբ չափագրման ենթակա ծավալների էական շեղումներ չի արձանագրվել:

Կապալառուից պահանջվել է պայմանագրերի շրջանակներում օգտագործված շինարարական նյութերի ծախսերը հիմնավորող փաստաթղթերը, ըստ ՀՀ կառավարության 30.10.2000թ. թիվ 693 որոշմամբ սահմանված պահանջների: Արձանագրվել է, որ առանձին փաստաթղթեր կազմվել են ոչ համապատասխան ՀՀ

կառավարության որոշման, որի արդյունքում ստացված համախառն եկամուտից ծախսերի գծով կատարվել են չհիմնավորված նվազեցումներ: Այսպես, 21.08.2007թ. թիվ 3 գնման ակտով ընկերության տնօրենը Երևանի Մալաթիայի շուկայից, քաղաքացուց ձեռք է բերել 102 գծամետր D-720*7մմ խողովակ՝ մեկ գծամետրի արժեքը՝ 15.0 հազ. դրամ, վճարելով 1,530.0 հազ. դրամ: Հետագայում, 14.09.2007թ. թիվ 4 գնման ակտով ընկերությունը ձեռք է բերել 90 գծամետր D-720*7մմ, վճարելով 1,350.0 հազ. դրամ: Համաձայն «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ «Հարկվող շահույթը որոշելիս համախառն եկամուտը նվազեցվում է դրա ստացման հետ կապված անհրաժեշտ և փաստաթղթերով հիմնավորված ծախսերի չափով»: Սակայն առանց փաստաթղթային հիմնավորման կատարվել է համախառն եկամտի անհիմն նվազեցում՝ 2,880.0 հազ. դրամի չափով, որը առաջացրել է շահութահարկի գծով հավելյալ հարկային պարտավորություն: Ստուգման ընթացքում իրականացված վերահաշվարկի արդյունքում կապալառուի շահութահարկի հավելյալ պարտավորությունը հոգուտ ՀՀ պետական բյուջեի կազմել է 576.0 հազ. դրամ:

Կատարողական ակտով 155 խմ բետոնացման աշխատանքների հսկիչ չափագրման արդյունքում արձանագրվել է շեղում 10.2 խմ: Պատվիրատուի կողմից հավելյալ հաշվարկվել և վճարվել է 465.1 հազ. դրամ, որը ենթակա է գանձման պայմանագրով նախատեսված 5% երաշխիքային գումարի հաշվից:

- **Սյունիքի մարզի Կռնիձոր գյուղի գազաֆիկացում և Տեղ գյուղի գազաֆիկացման վերականգնում:** Պայմանագրային արժեքը՝ 74,975.0 հազ. դրամ: Կապալառուն՝ «Ստելսշին» ՍՊԸ և «Ելգավա» ՍՊԸ կոնսորցիում: Աշխատանքները պայմանագրով նախատեսված ժամկետում ավարտվել են ողջ ծավալով: Հսկիչ չափագրման արդյունքում կատարողական ակտերի համադրմամբ չափագրման ենթակա ծավալների էական շեղումներ չի արձանագրվել:

Կատարողական ակտով հաշվարկվել և վճարվել է զողակարերի ստուգման համար (10 կար) մեկ ստուգափորձի արժեքը 38.5 հազ. դրամ: Ստուգմամբ պարզվել է, որ ծառայություն մատուցած ենթակապալառուի կողմից ծախսը հավաստող փաստաթղթերը (եզրակացությունները) բացակայում են: Պատվիրատուի կողմից հավելյալ վճարած 385.0 հազ. դրամը ենթակա է գանձման:

- **Վայոց Ձորի Ագատեկ գյուղի ներտնտեսային ոռոգման համակարգի վերականգնում:** Պայմանագրային արժեքը՝ 178,193.6 հազ. դրամ: Կապալառուն՝ «Վայոց Ձոր» ԲԲԸ: Աշխատանքները պայմանագրով նախատեսված ժամկետում ավարտվել են ողջ ծավալով: Հսկիչ չափագրման արդյունքում կատարողական ակտերի համադրմամբ չափագրման ենթակա ծավալների էական շեղումներ չի արձանագրվել:

Համաձայն ծածկված աշխատանքների և կատարողական ակտերի համադրության արդյունքների՝ «2-4 ըդ կարգի բնահողի քանդում» աշխատանքներում Պատվիրատուն հավելյալ հաշվարկել և վճարել է $(0.99-0.87)*15110\text{գծմ}*341=618.3$ հազ. դրամ, որը ենթակա է գանձման:

• **Վայոց Ձորի Փող և Ձառիթափ գյուղերի ներտնտեսային ոռոգման համակարգի վերականգնում:** Պայմանագրային արժեքը՝ 118,374.0 հազ. դրամ: Կապալառում՝ «ԱՄ-ԿԱ» ՍՊԸ և «Սաղաթելյան եղբայներ» ՍՊԸ կոնսորցիում: Ստուգման ընթացքում համադրելով հսկիչ չափագրման արդյունքը պատվիրատուի կողմից ընդունված կատարողական ակտի հետ պարզվեց, որ Պատվիրատուն կատարողական ակտի հիման վրա վճարել է 3639 գծմ D-114*5մմ պողպատե խողովակների և տեղադրման արժեքը, մեկ գծմ՝ 15 դոլարին համարժեք դրամով: Հսկիչ չափագրման արդյունքում առկա էր տեղադրված 3572 գծմ խողովակաշար կամ տարբերությունը՝ 67 գծմ: Տարբերության արժեքը՝ 302.5 հազ. դրամ, ենթակա է գանձման:

Փաստորեն, չորս օբյեկտների չափագրման արդյունքում պարզվել է, որ պակաս կատարված աշխատանքների դիմաց պայմանագրերով նախատեսված 5% երաշխիքային գումարների հաշվին ենթակա է հաշվանցման 1,770.9 հազ. դրամ, ինչպես նաև իրականացված վերահաշվարկի արդյունքում առաջացել է շահութահարկի հավելյալ պարտավորություն հօգուտ ՀՀ պետական բյուջեի՝ 576.0 հազ. դրամ:

Ծրագրի շրջանակներում 20 համայնքներում իրականացված գազաֆիկացման աշխատանքների ավարտական ակտերով շահագործման հանձնված 693,308.1 հազ. դրամ արժեքով օբյեկտները պետական գրանցում չեն ստացել և հաշվեկշիռներում չեն արտացոլվել:

Պարբերական ծախսեր

Համաձայն ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության կողմից հաստատված և ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարության հետ համաձայնեցված ծախսերի նախահաշիվների Գրասենյակին նախատեսվել է պահպանման ծախսերի համար 2006 թվականի չորրորդ եռամսյակում՝ 37,092.5 հազ. դրամ, 2007 թվականին՝ 201,036.0 հազ. դրամ, 2008 թվականի առաջին եռամսյակում՝ 26,012.8 հազ. դրամ կամ ստուգման ժամանակահատվածի համար՝ 264,141.3 հազ. դրամ:

«Աշխատողների աշխատավարձի և աշխատավարձին հավասարեցված այլ վճարումներ» հոդվածով 2007 թվականին գրասենյակին նախատեսվել է 114,120.0 հազ. դրամ: Տարեվերջին, ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունը 19.12.2007 թվականի 4/2-429-134-88 գրությամբ թույլատրել է Գրասենյակին 2007 թվականի պահպանման ծախսերի նախահաշվի «Աշխատավարձ» հոդվածով տնտեսված 8,101.0 հազ. դրամի հաշվին վճարել հաստիքային աշխատողներին 13-րդ աշխատավարձ:

Գրասենյակը 19.12.2007թ-ի որոշմամբ 32 աշխատողի վճարել է 8,086.3 հազ. դրամ պարգևատրում, որից 810.0 հազ. դրամը՝ 5 պայմանագրային աշխատողների: Նույն օրը մեկ այլ որոշմամբ այլ բաղադրիչներով հատկացված միջոցների հաշվին պարգևատրվել են ևս 12 պայմանագրային աշխատող՝ 1,960.0 հազ. դրամի չափով: Փաստորեն, չի կատարվել ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարության 19.12.2007թ. գրության պահանջը, և Գրասենյակը կատարել է 2,770.0 հազ. դրամի ոչ նպատակային ծախս:

2008 թվականին Գրասենյակի պահպանման ծախսերի հաստատված նախահաշիվներով «Աշխատավարձ» հոդվածով նախատեսվել է 17,160.0 հազ. դրամ: Գումարը նախատեսվել է 2008 թվականի հունվար և փետրվար ամիսների ամսական աշխատավարձի ֆոնդի չափով, իսկ մնացած 10 ամիսների համար Ծրագրով աշխատավարձի ֆոնդ չի նախատեսվել: Սակայն հունվար-ապրիլ ամիսներին Գրասենյակը վճարել է 29,508.2 հազ. դրամ աշխատավարձ կամ այլ բաղադրիչով հատկացված միջոցների հաշվին կատարել է 12,348.2 հազ. դրամի գերածախս:

«Կապի ծառայությունների վճար» հոդվածով 2007 թվականին Գրասենյակին նախատեսվել է 9,288.0 հազ. դրամ: Փաստացի ծախսը կազմել է 10,135.0 հազ. դրամ կամ գերածախսը՝ 847.0 հազ. դրամ: 2008 թվականի հունվար և փետրվար ամիսներին նախատեսվել է 774.0 հազ. դրամ, փաստացի ծախսը կազմել է 4,238.2 հազ. դրամ կամ գերածախսը՝ 3,464.2 հազ. դրամ:

«Տրանսպորտային միջոցների պահպանման ծախսեր» հոդվածով 2007 թվականին և 2008 թվականի առաջին կիսամյակում Գրասենյակին նախատեսվել է 35,250.0 հազ. դրամ, փաստացի ծախսվել է 45,683.2 հազ. դրամ կամ գերածախսը կազմել է 10,433.2 հազ. դրամ:

2007 թվականին և 2008 թվականի առաջին եռամսյակում Գրասենյակը տնտեսապես հիմնավորված ենթակառուցվածքների վերականգնման բաղադրիչի հաշվին առանձին հոդվածներով կատարել է 27,092.6 հազ. դրամի գերածախս: Փաստորեն, 27,092.6 հազ. դրամը ծախսվել է անարդյունավետ և ենթակա է վերադարձման պարբերական ծախսերից շինարարական աշխատանքների բաղադրիչին:

Վարկերի տրամադրում

Համաձայնագրի գյուղական ձեռնարկատիրության ֆինանսավորման բաղադրիչով նախատեսված աշխատանքների իրականացումն ապահովելու նպատակով ՀՀ կառավարության 14.07.2005թ. թիվ 1005-Ն որոշմամբ ստեղծվել է «Գյուղական ֆինանսավորման կառույց-ծրագրի իրականացման գրասենյակ»

պետական հիմնարկը, հիմնադրի լիազորությունները վերապահելով ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությանը: Նույն որոշմամբ հաստատվել է ԳՖԿ կանոնադրությունը, որով հիմնական գործառույթ է հանդիսանում գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացման ծրագրի վերաֆինանսավորման գործունեության կառավարումը:

Ծրագրի իրականացման շրջանակներում ԳՖԿ-ին նախատեսվել է հատկացնել 9,568,000.0 ԱՄՆ դոլար, այդ թվում՝ փոխառությունից վերաֆինանսավորման կապիտալի համար՝ 9,290,000.0 ԱՄՆ դոլար, շինարարական աշխատանքների համար՝ 40,000.0 ԱՄՆ դոլար, ապրանքների և սարքավորումների ձեռք բերման համար՝ 25,000.0 ԱՄՆ դոլար, պարբերական ծախսերի համար՝ 213,000.0 ԱՄՆ դոլար:

ԳՖԿ-ն իր գործունեությունը սկսել է 2006թ.-ի ապրիլի 1-ից: Ծրագրի շրջանակներում մինչև 2008 թվականի ապրիլի 1-ը ընկած ժամանակահատվածում ԳՖԿ-ն 168 վարկառուների ֆինանսավորել է 6,824,600.0 ԱՄՆ դոլար, որից մարված մայր գումարների հաշվին՝ 1,099,502.0 ԱՄՆ դոլար:

ԳՖԿ-ի վարկային պորտֆելը 2008 թվականի ապրիլի 1-ի դրությամբ՝ ըստ տարիների բաշխվել է հետևյալ համամասնությամբ (աղյուսակ 4).

Աղյուսակ 4
ԱՄՆ դոլար

Վարկերի ընդհանուր գումար	2006թ.		2007թ.		2008թ. I եռամսյակ	
	Գումար	Տեսակարար կշիռ, %	Գումար	Տեսակարար կշիռ, %	Գումար	Տեսակարար կշիռ, %
6,824,600.0	3,921,300.0	57.5	1,823,200.0	26.7	1,080,100.0	15.8

Փաստորեն, վարկային պորտֆելի 57.5%-ը ֆինանսավորվել է 2006 թվականի 9 ամսում, իսկ 2007 թվականի վարկավորման տեմպերը զգալիորեն նվազել են: 2006 թվականի հոկտեմբերի 1-ից մինչև 2008 թվականի ապրիլի 1-ը վարկառուներին ֆինանսավորվել է 2,648,900.0 ԱՄՆ դոլար, որից 1,081,563.0 ԱՄՆ դոլարը կամ 40,8%-ը մարված մայր գումարների հաշվին:

Ըստ Համաձայնագրի առաջին հավելվածի, Ծրագրի վարկավորման գործընթացին մասնակից ֆինանսական կառույցներ (այսուհետ՝ ՄՖԿ) կարող են հանդիսանալ բանկերը և այլ ֆինանսական կառույցները: Սակայն առ ստուգման պահը Ծրագիրն իրականացվում է միայն բանկերի միջոցով: Վարկերի բաշխումն ըստ բանկերի 2008 թվականի ապրիլի 1-ի դրությամբ ներկայացված է աղյուսակ 5-ում.

Աղյուսակ 5
ԱՄՆ դոլար

Բանկ	Ստացված հայտեր		Հաստատված		Վճարված	
	քանակ	գումար	քանակ	գումար	քանակ	գումար
Ինեկոբանկ	39	2,388,000.0	33	1,853,000.0	30	1,816,000.0
Արդշինինվեստ բանկ	106	2,186,600.0	93	1,808,900.0	91	1,748,900.0
ԱԿԲԱ-Կրեդիտ Ագրիկոլ բանկ	55	3,702,500.0	21	1,310,000.0	18	1,148,000.0
Կոնվերսբանկ	12	824,500.0	10	714,500.0	9	676,600.0
Յունիբանկ	10	663,000.0	9	635,000.0	8	605,000.0
Անելիք բանկ	3	312,000.0	3	312,000.0	3	312,000.0
ՀԲԲ	8	483,000.0	8	48,000.0	8	483,000.0
Առեքսիմբանկ	1	35,000.0	1	35,000.0	1	35,000.0
Ընդամենը	234	10,594,600.0	178	7,151,400.0	168	6,824,600.0

Վարկային փաթեթի 25.9%-ը բաժին է ընկել Ինեկոբանկին, 18.3% -ը՝ ԱԿԲԱ Կրեդիտ Ագրիկոլ բանկին, 25.3%-ը՝ Արդշինինվեստ բանկին, իսկ 30.5% -ը՝ մնացած 5 բանկերին: Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ ԱԿԲԱ Կրեդիտ Ագրիկոլ բանկը 33 տարածքներում ունենալով մասնաճյուղերի լայն ցանց և գյուղացիական տնտեսությունների վարկավորման համեմատաբար ավելի մեծ փորձ, Ծրագրի շրջանակներում վարկավորման հանդեպ հետաքրքրություն չի ցուցաբերել: Այսպես, 2006 թվականին ստացված 3,702,500.0 ԱՄՆ դոլարի 55 վարկավորման հայտերից բավարարվել են 21-ը՝ 1,310,000.0 ԱՄՆ դոլարի կամ հայտերի 38.2%-ը, իսկ 2007 թվականի հունվարից բանկը վերաֆինանսավորման հայտ չի ներկայացրել:

Անհամաչափ է նաև մարզերի միջև վարկերի բաշխվածությունը (աղյուսակ 6)。

Աղյուսակ 6
ԱՄՆ դոլար

Մարզ	Վարկերի քանակ	Վարկերի ընդհանուր գումարը մարզում	Միավոր վարկի միջինացված արժեք	Վարկառուների տեսակարար կշիռ, %	Վարկերի գումարի տեսակարար կշիռ, %
Վայոց Ձոր	40	1,531,366.0	38,284.0	23.8	22.4
Արագածոտն	42	1,455,200.0	34,648.0	25	21.3
Լոռի	22	1,361,150.0	63,132.0	13.1	19.9
Գեղարքունիք	33	911,450.0	27,620.0	19.6	13.4
Շիրակ	10	676,000.0	67,600.0	5.9	9.9
Սյունիք	14	516,500.0	36,893.0	8.3	7.6
Տավուշ	7	370,000.0	53,280.0	4.1	5.5
Ընդամենը	168	6,824,626.0	40,622.0	100	100

Վարկառուների թվի 25%-ը և վարկային պորտֆելի 21.3%-ը բաժին է ընկել Արագածոտնի մարզին, համապատասխանաբար Վայոց Ձորի մարզին՝ 23.8%-ը և 22.4%-ը, Լոռու մարզին՝ 13.1%-ը և 19.9%-ը: Տավուշի մարզում տրվել է ընդամենը 7

վարկ՝ 373,000.0 ԱՄՆ դոլարի, Շիրակի մարզում 10 վարկ՝ 676,000.0 ԱՄՆ դոլարի, Սյունիքի մարզում 14 վարկ՝ 516,500.0 ԱՄՆ դոլարի:

Համաձայնագրով կարճաժամկետ վարկերի տրամադրման դեպքում վարկի գումարի մինչև 30%-ը պետք է ֆինանսավորվի մասնակից ֆինանսական կառույցի կողմից: Ուսումնասիրությունը ցույց է տվել, որ բանկերը շահագրգիռ չեն կարճաժամկետ վարկեր տրամադրելու, քանի որ ծրագրով տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքները ցածր են շուկայականից:

Վարկերի բաշխումն ըստ ժամկետայնության ներկայացված է աղյուսակ 7-ում.

Աղյուսակ 7
ԱՄՆ դոլար

N	Վարկերի ժամկետ, ամիս	քանակ	գումար	Ընդհանուրից, %	
				քանակ	գումար
1	0-24	18	242,366.0	10.7	3.6
2	25-48	79	1,369,510.0	47.0	20.1
3	49-60	37	1,919,750.0	22.0	28.1
4	61-84	34	3,293,000.0	20.2	48.3
Ընդամենը		168	6,824,626.0	100.0	100.0

Փաստորեն, վառկառուների համար առավել նախընտրելի վարկերը՝ 2-4 տարով տրամադրվող վարկերն են:

Վարկային գործերի ուսումնասիրությունից պարզվեց, որ վարկերը հիմնականում տրվել են կապիտալ ծախսերի ֆինանսավորման նպատակով: Տրամադրված վարկերից 52-ի մարման ժամկետը լրանում է 2009թ-ին, իսկ 116 վարկերի մարման ժամկետը սահմանվել է մինչև 2014թ.-ը:

2008թ. ապրիլի 1-ի դրությամբ ըստ բանկերից ստացված տեղեկատվության՝ մարումների գծով ժամկետանց պարտավորություններ չկան:

ԳՖԿ-ի կազմում գործում է վարկերի տրամադրման և գնահատման մոնիթորինգի խումբ, որը մոնիթորինգ է իրականացրել 92 վարկառուի մոտ: Մոնիթորինգի արդյունքներով 3 դեպքում արձանագրվել է վարկի ոչ նպատակային օգտագործում, որի արդյունքում տրամադրված վարկի գումարը վերադարձվել են ԳՖԿ-ի հաշվին:

Ծրագրով նախատեսված 278,000.0 ԱՄՆ դոլարի պահպանման ծախսերի դիմաց Գրասենյակը ֆինանսավորել է ԳՖԿ-ին 130,300.0 ԱՄՆ դոլար: Տարբերությունը՝ 147,700.0 հազ. դրամ, չի ֆինանսավորվել, քանի որ ԳՖՆ պահպանման ծախսերը կատարել է տրամադրված վարկերից ստացված տոկոսավճարների հաշվին: Փաստորեն, ԳՖԿ-ի կողմից Ծրագրի գյուղական ձեռնարկատիրության ֆինանսավորման բաղադրիչի իրականացման ընթացքում տնտեսվել է 147,700.0 ԱՄՆ դոլար փոխառության միջոցներ, որը հնարավոր է դարձնում առավել արդյունավետ օգտագործել փոխառության միջոցները:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Համաձայնագրով սահմանված Հիմնադրամի մտադրությունը չի իրականացվել՝ ԱՄՆ Միջազգային զարգացման գործակալությունը 500,000.0 ԱՄՆ դոլարի դրամաշնորհ չի տրամադրել:
2. 2008 թվականի ապրիլի 1-ի դրությամբ Ծրագիրն իրականացվել է 83.0%-ով:
3. Տնտեսապես հիմնավորված ենթակառուցվածքների վերականգնման բաղադրիչով Ծրագրում ընդգրկված Շիրակի մարզում ստուգման ժամանակահատվածում շինարարական աշխատանքներ չեն նախատեսվել և չեն իրականացվել:
4. Գրասենյակը միջպետական Համաձայնագրով նախատեսված մարզերի ցանկից դուրս փոխառության միջոցներից կատարել է 109,366.3 հազ. դրամի Արարատի մարզի Հովտաշեն և Արաքսավան գյուղերի գազաֆիկացման աշխատանքներ:
5. Չորս օբյեկտների չափագրման արդյունքում պարզվել է, որ պակաս կատարված աշխատանքների դիմաց պայմանագրերով նախատեսված 5% երաշխիքային գումարների հաշվին ենթակա է գանձման 1,770.9 հազ. դրամ, ինչպես նաև իրականացված վերահաշվարկի արդյունքում առաջացել է շահութահարկի հավելյալ պարտավորություն հոգուտ ՀՀ պետական բյուջեի՝ 576.0 հազ. դրամ:
6. Ծրագրի շրջանակներում 20 համայնքներում իրականացված գազաֆիկացման աշխատանքների ավարտական ակտերով շահագործման հանձնված 693,308.1 հազ. դրամ արժեքով օբյեկտները պետական գրանցում չեն ստացել և որևէ հաշվեկշիռներում չեն արտացոլվել:
7. Պարբերական ծախսեր բաղադրիչի՝ «Աշխատավարձ և աշխատավարձի հավասարեցված այլ վճարումներ» հոդվածից 2007 թվականին Գրասենյակը կատարել է ոչ նպատակային ծախս՝ 2,270.0 հազ. դրամ ուղղել է պայմանագրային աշխատողների պարգևատրմանը:
8. 2007 թվականին և 2008 թվականների առաջին եռամսյակում Գրասենյակը շինարարական աշխատանքների համար նախատեսված միջոցների հաշվին պարբերական ծախսերի առանձին հոդվածներով թույլ է տվել 27,092.5 հազ. դրամի գերաժախս:
9. Առ ստուգման պահը Ծրագրի վարկային բաղադրիչը իրականացվում է միայն բանկերի միջոցով, այլ ֆինանսական կառույցներ չեն ներգրավվել:
10. Ծրագրով նախատեսված կարճաժամկետ վարկերի տրամադրումը, որի գումարի 30%-ը պետք է ֆինանսավորվի բանկերի կողմից, չի իրականացվել:

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՀՀ կառավարությանը.

1. Քննարկել Ծրագրի շրջանակներում ավարտական ակտերով շահագործման հանձնված օբյեկտների նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման խնդիրը:

«Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացման ծրագրի վերլուծության և կառավարման գրասենյակ» պետական հիմնարկին.

1. Ծրագրի իրականացման ընթացքում բացառել փոխառության միջոցների ոչ նպատակային ծախսերը և գերաժախսերը:

2. Չափագրման արդյունքներով արձանագրված չորս օբյեկտներում չկատարված աշխատանքների դիմաց վճարված 1,770.9 հազ. դրամը գանձել պայմանագրերով նախատեսված երաշխիքային գումարների հաշվին:

«Գյուղական ֆինանսավորման կառույց ծրագրի իրականացման գրասենյակ» պետական հիմնարկին.

1. Վարկավորման գործընթացի արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով բանկերից բացի ծրագրում ներգրավել այլ ֆինանսական կառույցներ:

Համաձայն «Վերահսկիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքի 24-րդ հոդվածի «գ» կետի, մեկամսյա ժամկետում ՀՀ Վերահսկիչ պալատին գրավոր տեղեկատվություն տրամադրել հայտնաբերված խախտումները վերացնելու վերաբերյալ:

Վարչության պետ՝

Ս. ՅՈԼՅԱՆ

Խորհրդի անդամ՝

Լ. ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ